

Mitt liv som hund

Mitt liv som hund är en film som med humorns hjälp behandlar allvarliga ämnen såsom liv och död, ansvar och skuld, kärlek och sexualitet.

Filmhandledning av
Annika Thor

Rekommenderad från åk 5

Filmens handling

Filmen utspelas i slutet av 50-talet. Ingemar, en pojke i 12-årsåldern, bor med sin mamma och sin storebror. Mamman är allvarligt sjuk. Ingemar tycker om att berätta historier för sin mamma. Tidigare var det det bästa hon visste, men på grund av sjukdomen orkar hon inte riktigt med historierna. Hon störs också av Ingemars små hyss och alla händelser han råkar ut för, och blir ofta rasande på honom. Ingemar är rädd för mammans vredesutbrott och söker sin tröst hos sin älskade hund Sickan. När mammans sjukdom förvärras får Ingemar åka till sin morbror i Småland och Sickan lämnas på ett "hundpensionat".

På den småländska bruksorten blir Ingemar väl omhändertagen av sin morbror och hans fru Ulla. Han kommer med i pojklaget i fotboll och lär känna pojkflickan Saga, som är bäst i laget och gillar att boxas. Han blir också vän med ortens original, bl a Fransson, som jämt ligger och spikar på sitt tak; Tommy, en glasbruksarbetare som cyklar på lina; kompisens Mannes farfar som konstruerat en linbana, samt den lilla ortens skönhets, Berit, och får agera "förkläde" när hon poserar naken för ortens konstnär.

Ingemar hjälper morbrodern att bygga ett lusthus i trädgården allt medan Povel Ramels "Far, jag kan inte få upp min kokosnöt" håller på att göra Ulla vansinnig. Men Ingemar önskar helst av allt att mamman ska bli bättre så att han ska få komma hem och genom sina historier få henne att skratta igen.

Men när Ingemar en dag får besked att han ska åka tillbaka hem är hans mamma sämre. Ingemar vägrar

Ingemar, en kille i förpuberteten som ofta ställer till det för sig. I rollen Anton Glanzelius.

inse hur allvarligt sjuk hon är. Han får inte heller träffa sin hund. Mamman dör, och Ingemar skickas på nytt till Småland.

Tillbaka i Småland ber Ingemar sin morbror att få ta dit Sickan. Morbror lovar ringa, men undviker sedan frågan. Sagas intresse för Ingemar är inte längre enbart kamratligt. Saga vill gärna visa Ingemar att hennes bröst har blivit större, låta honom känna på dem och själv få se vilka av hans kroppsdelar som vuxit. Men Ingemar flyr förskräckt, och ådrar sig Sagas besvikelse och vrede. När klassens sötaste flicka försöker lägga beslag på Ingemar under en fest blir Saga svartsjuk och under en boxningsmatch avslöjar hon för Ingemar att Sickan är död. Ingemar börjar slås som en besatt men faller ur ringen ner på logen. Han tar sig till lusthuset där han läser in sig bedrövad över att morbrodern ljugit för honom om Sickans död. Ingemar får hjälp av sin morbror och av Saga att komma över sin förtvivlan. Sommaren kommer och Saga uppträder för första gången i klänning. Hon och Ingemar lyssnar tillsammans på boxningsmatchen mellan Ingemar Johansson och Floyd Patterson. Framåt morgonen, när hela brukssam-

hället jublar över "Ingos" seger, har Ingemar och Saga somnat i varandras armar i soffan.

Personer och relationer

Ingemar är filmens huvudperson och den människa som vi får lära känna "inifrån". Kring honom möter vi ett rikt persongalleri med många nyanterade karaktärer och ännu fler lätt antydda "typer". Mellan personerna finns ett invecklat nätverk av relationer. Trots att Ingemar hela tiden står i centrum får vi glimtar av många människors känslor och livsöden, trädar som det är möjligt att spinna vidare på när filmen är slut.

★ Hurdan är Ingemar? Vad får vi veta om honom i filmens första scen? Förändras han under berättelsens gång? Hur och varför?

★ Beskriv några av de andra viktiga personerna i filmen, t ex Ingemars mamma, hans storebror, hans morbror, Saga och Berit. Ofta karakteriserar regissören Lasse Hallström en ny person mycket snabbt, med någon liten handling eller replik. Försök komma ihåg vad vi får veta om exempelvis Saga när hon först dyker upp i filmen.

Saga och Ingemar - en vänskaps- och kärlekshistoria från tiden då Floyd och Ingemar Johansson slogs om VM titeln i boxning.

★ I början av filmen, och i ett kort avsnitt i mitten, är det relationerna i Ingemars familj som skildras. Hur är förhållandet mellan Ingemar och hans mamma? Mellan Ingemar och hans bror? Mellan brodern och mamman? Hur reagerar de två bröderna på mammas sjukdom?

★ Förhållandet mellan Ingemar och hans morbror framställs mycket positivt i filmen. Ändå sviker morbrodern Ingemar genom att inte berätta att hans hund är död. Varför?

★ Saga och Ingemar har vad man, om de vore lite äldre, skulle kalla ett stormigt förhållande. Försök beskriva deras känslor för varandra i olika skeden av berättelsen.

"Det kunde varit värre"

Ingemar är en känslig pojke, som går igenom svåra upplevelser. Han känner sig avvisad och bortstött av mamman och skräms av hennes sjukdom. Under filmens gång förlorar han både mamman och sin älskade Sickan. Han upplever också besvikelser i sitt förhållande till morbrodern.

Som alla barn som har det svårt bygger Ingemar upp ett försvar för att skydda sig mot smärtan. Till skillnad från sin storebror använder han inte aggressivitet som skydd. I stället försöker han stänga ute och förneka det som gör ont. När det inte går tar han till sitt yttersta försvar, att intala sig att "det är inte så farligt när man tänker efter, det kunde varit värre". För att

övertyga sig om det tänker han på olyckor och liknande händelser som han läst om i tidningen, och framför allt på rymdhunden Laika, som fick svälta ihjäl i sin rymdkapsel. "Det är viktigt att ha nån att jämföra med. Man måste hela tiden jämföra."

Ingemars tankar om att "det kunde varit värre" är samtidigt också ett uttryck för hans förmåga att med fantasins hjälp finna styrka att gå vidare, trots alla svårigheter. Filmens uttrycker en optimistisk grundsyn, som låter livets glädjeämnen i längden dominera över dess sorger.

★ Hur visas det i filmen att Ingemar vägrar förstå att mamman är döende? Hur reagerar han när hans storebror säger det? Hur visas det bokstavligen i filmen att Ingemar stänger ute det som är för plågsamt?

★ I scenen där Ingemar stängt in sig i lusthuset brister hans försvar och han upplever all den smärta, övergivenhet och skuld som han tidigare hållit på avstånd. Hur visas det, i bilder och i Ingemars repliker?

"Det var inte jag"

Ingemar är ett barn som ideligen "ställer till det". Ibland är det fråga om barnsliga hyss, som när han steker en grytlapp som fattig riddare i skolköket. Ibland är han ett oskyldigt offer för andras påhitt, som när han fastnar med snoppen i en flaska. Men oftast är det helt enkelt olyckshändelser: Ingemar kissar i sängen, spiller mjölk, stjä-

per ut pannkakssmet och råkar välla en brand på soptippen. Även i dessa situationer försvarar han sig genom att förneka: "Det var inte jag."

Men detta betyder inte att Ingemar inte känner ansvar. Tvärtom är det ibland just hans försök att hjälpa mamman som leder till olyckor. Han försöker laga middagen och ästadkommer i stället kaos. Han stannar med Sickan på soptippen för att mamman ska få lugn och ro hemma, tänder en liten brasa för att värma sig och hunden och förlorar kontrollen över den.

Ingemar, som ständigt får höra att mamma inte orkar med honom och storebror, tror till sist att det är hans fel att hon är sjuk och dör. Djupt inne bär han på sina skuldskänslor, ända tills de i scenen i lusthuset kommer upp till ytan. "Det var inte jag som hade ihjäl henne. Säg att det inte var jag som hade ihjäl henne!" snyftar Ingemar. Och hans morbror svarar, eftertänksamt och sakligt: "Nej, det var ju inte du." Först när Ingemar på så sätt befriats från skulden, kan han erkänna för sig själv att mamman övergivit honom.

★ Varför råkar Ingemar ut för så många missöden? Är något av det som händer i filmen hans "fel"? Eller någon annans?

★ Varför vill Ingemar att hans morbror ska säga att det inte var han som "hade ihjäl" mamman?

”Jag är väl i övergångsåldern”

I filmens början befinner sig Ingemar i förpuberteten. Liksom de andra barnen på gården börjar han intressera sig för sexualiteten, men på ett barns vis. Han och flickkompisen Lilla Grodan leker visserligen att de är gifta, men på ett betydligt oskyldigare plan än vad Lilla Grodans pappa tror.

Saga har blandade känslor inför sina knoppande bröst. Mest är de till besvär, något som kommer att avslöja henne som flicka och hindra henne från att vara med i fotbollslaget. Hon tar tacksamt emot Ingemars hjälp med att linda dem, så att de inte syns. När Ingemar kommer tillbaka till Småland ett halvår senare pratar Saga på nytt om hur bröstet växer, och Ingemar svarar: ”Det är väl inte så farligt.” Men nu vill Saga gärna visa bröstet för Ingemar, låta honom känna på dem och själv få se vilka av hans kroppsdelar som vuxit. Den något mindre försigkomna Ingemar flyr förskräckt, och ådrar sig Sagas besvikelse och vrede.

Karin, den söta flickan i klassen, har runda bröst under sin skära, luddiga angorajumper. Men det är hon som uppvaktar Ingemar, snarare än han henne. Jämnåriga flickor vågar sig Ingemar inte för nära. Hellre tittar han på den vackra Berit, när hon poserar naken i konstnärens ateljé, eller läser reklam för damunderkläder högt för farbror Arvidsson.

Men tiden går. Saga accepterar att hon är en flicka, och Ingemar slutar vara rädd för henne. I slutscenen sover de i varandras famn.

★ Vad menar Ingemar med att han är i ”övergångsåldern”?

★ Diskutera Ingemars förhållande till olika flickor och kvinnor i filmen: Lilla Grodan, Saga, Karin och Berit? Vad känner han för dem och de för honom?

★ Vad vill regissören visa genom att låta Saga ha klänning på sig i de sista scenerna?

”Hon fick stå för hela mänsklighetens framsteg. Det hade hon inte bett om.”

Filmens titel, *Mitt liv som hund* pekar på en identifikation mellan människa och hund. Uttrycket ”ett hundliv” används ju också om ett människoliv under svåra förhållanden. Ingemar älskar sin hund Sickan och identifierar sig med henne. Han återkommer också gång på gång till ryndhunden Laikas

olycksöde, som han jämför med sina egna svårigheter. Hunden och barnet är båda offer för händelser och beslut som de inte kan påverka. I likhet med Laika har Ingemar inte ”bett om” det som händer honom.

Men hunden står också för en lekfull, obekymrad sida av människan. Ingemars morbror leker hund när han vill förföra sin fru, och Ingemar börjar också krypa omkring och skälla. När Ingemar ska boxas med Saga efter bråket på Karins ”hippa”, retas han med henne genom att skälla som en lekfull hund. Men när Saga avslöjar att Sickan är död går leken över i allvar och Ingemars skällande blir aggressivt.

★ Diskutera varför filmen (och boken) har titeln *Mitt liv som hund*. Vilken roll spelar hundarna Sickan och Laika i filmens berättelse?

”Man måste ha nånting att berätta.”

Mitt liv som hund är en film som gör själva berättandet till ett ämne för berättelsen. Filmen börjar med en scen där Ingemar berättar en historia för mamman och får henne att skratta. I många scener får vi sedan höra Ingemar berätta saker som han varit med om, eller hört talas om, för andra. Mammans efter hand förvärrade sjukdom och bortvändhet skildras som en oförmåga hos henne att lyssna till Ingemars berättelser. Flera gånger får Ingemar upprepa repliken: ”Jag skulle ha berättat allt, medan hon orkade.” Sista gången han säger denna replik följer den direkt på morbroderns: ”Jag kunde inte berätta det”, (dvs att Sickan är död). Berättandet har att göra med den skapande fantasin och med förmågan att nå fram till en publik. Dessa motiv belyses också genom två av filmens bifigurer: dels konstnären, som i avskildhet skapar konstverk som ingen förmår uppskatta, dels balans- och minneskonstnären, som trolldunder publiken under fältropet: ”Håll spänningen uppe!” Dessa två figurer blir till en humoristisk kommentar till diskussionen om ”finkultur” och populärkultur.

★ Varför är det så viktigt för Ingemar att berätta om vad han upplever? Hur reagerar Ingemars mamma i olika scener på hans berättelser?

Berättarsättet i *Mitt liv som hund*

Berättandet är alltså ett innehållsligt tema i *Mitt liv som hund*. Filmens eget

berättarsätt är också utformat med stor omsorg, och skiljer sig i en del avseenden från det ”vanliga”. Nedan följer ett antal berättartekniska grepp som filmen använder sig av:

Berättarperspektiv och inre monolog: Med berättarperspektiv menas den synvinkel, som filmens händelser ses ur. I *Mitt liv som hund* är det alldeles klart ur Ingemars perspektiv, som vi upplever händelseförloppet. Ingemar finns med i varje scen, och vi får i stort sett bara se det som han ser, uppleva det som han upplever. Man kan säga att filmen solidariserar sig med Ingemar och hans syn på sin tillvaro. Samtidigt lyckas Lasse Hallström ge åskådaren glimtar av andra personers känslor och reaktioner. Berättarperspektivet förstärks av att Ingemars röst då och då återkommer på filmens ljudspår i en inre monolog, dvs att han talar direkt till åskådarna om sina tankar och känslor. Det han berättar är huvudsakligen olika variationer på temat ”det kunde varit värre, tänk bara på...”

★ Stämmer det att filmens händelser ses ur Ingemars synvinkel?

Välj någon scen i filmen, t ex bråket vid frukosten när Ingemar har kissat i sängen, och försök beskriva den ur någon av de andra personernas synvinkel.

Vilken funktion har den inre monologen i filmen?

Filmens struktur: De flesta filmer är uppbyggda enligt en modell där den ena händelsen leder till den andra. En konflikt som presenteras i början av filmen trappas upp fram till en uppgörelse, som leder till ett lyckligt eller olyckligt slut. *Mitt liv som hund* följer inte denna modell. Möjligen kan man säga att handlingstråden kring hunden Sickan fungerar som en genomgående, underliggande konflikt, som får sin upplösning först mot slutet av filmen. Men större delen av filmens scener har inte med denna konflikt att göra. Inte heller leder den ena händelsen till den andra som länkar i en kedja, utan snarare följer de på varandra som pärlor på en tråd. Ofta hålls de samman av att en scen börjar med att personerna pratar om vad som händer i den föregående. Som vi ska se längre fram används ljudet också för att hålla samman scenerna.

Filmen är uppbyggd i fyra avsnitt, avgränsade från varandra genom Ingemars resor till och från Småland, men alldeles i början av det första avsnittet finns insprängt en scen från det sista, den då Ingemar har stängt in

sig i lusthuset. Vissa scener och bilder återkommer också gång på gång i filmen.

★ Försök komma på några exempel på att personerna i en scen samtalar om vad som hände i den förra.

★ Vilka scener (bilder, situationer) återkommer upprepade gånger i filmen? Varför?

★ Varför har en bit av scenen i lusthuset placerats in i början av filmen? Vilken effekt får det?

Ljus och mörker: Till de scener som upprepas i filmen hör den som inleder den; Ingemar och mamman på en strand i flödande, mjukt solljus. Även den följande bilden återkommer flera gånger: en mörk natthimmel, med stjärnor som små ljuspunkter. Den ljusa strandscenen, som står för den lyckliga tiden innan mamman blev sjuk, ställs omedelbart mot den mörka himmel, som utgör bakgrunden till Ingemars funderingar om livets svårigheter.

I vinterkvällsmörkret i lusthuset minns Ingemar på nytt ljuset som flödade över stranden. Men han minns också i obarmhärtigt avslöjande ljus, den sjuka, förtvylade mamman som han var rädd för, så rädd att han måste gömma sig i mörkret under sängen.

Lite senare har alla samlats inne på bruket, efter Franssons bad. I halvmörkret söker Saga Ingemars blick. Han viker först undan, men möter sedan hennes blick. Strax därpå ser han en klump glödande glas bäras mot ugnen. Ugnens vitglödande sken fyller hela bilden. Nästa bild som tonar fram är en porlande bäck i vårsolen.

★ Fundera över vad ljuset och mörkret betyder i olika scener.

Ljud och musik: Till avsnitten med Ingemars inre monolog hör, förutom bilden av stjärnhimlen och minnesbilderna av mamman, en speciell, spröd pianomusik. Annars används musik sparsamt i filmen. Förutom Povel Ramels roliga visa om kokosnöten förekommer tidstypisk musik bara i scenen på Karins "hippa". Ljudet används i filmen ofta för att brygga över mellan två scener, som kan vara skilda åt i tid, rum och/eller innehåll. Ljud från en scen fortsätter in i nästa, eller också börjar ljudet till en ny scen redan på en föregående.

Mest elegant används detta grepp i slutet av filmen, då radioreferatet av boxningsmatchen mellan Ingo och Floyd får knyta samman scener som utspelas på olika platser, med olika personer som alla lyssnar till radion. Samtidigt blir Ingos seger och jublet över den ett jubel över den yngre Ingemar. "Ingmar svek inte", är bland det sista som hörs ur radion. ★ Vilken stämning skapar pianomusiken? Försök komma på fler exempel på hur ljudet används som "brygga" mellan scenerna.

Humor: *Mitt liv som hund* är en film som lockar till många skratt. Ibland ligger det komiska i replikerna, ibland i bilderna, och ibland i förhållandet mellan bilden och det som sägs. Exempel på ren "bildhumor" är scenen när fotbollslaget ska bilda en mur för att hejda en frispark. Alla pojkarna skyddar underlivet med händerna. Saga glömmer sig och korsar armarna över sina små bröst, tills Ingemar diskret påminner henne om att hon "är pojke". Komik som uppstår i förhållandet mellan bild och ljud finns t ex i en återblicksscen, där Ingemar berättar att hans mamma var fotograf med egen ateljé, innan hon blev sjuk. Vi ser mamman i mörkrummet, sysselsatt med att kopiera bilder. "Men sen kom vi emellan", säger Ingemars röst, samtidigt som i bilden Ingemar och hans bror rycker upp dörren till mörkrummet och förstör mammans bilder.

Komiken i *Mitt liv som hund* har hela tiden en allvarlig botten. Det

komiska är ibland samtidigt hemskt, som då Ingemar darrar på handen som håller mjölkglaset, försöker dricka och får mjölken i ansiktet.

★ Erinna er komiska scener i filmen! Försök komma på fler exempel på "bildhumor", dvs skämt utan ord.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Sverige 1985

Manus: Lasse Hallström, Reidar Jönsson, Brasse Brännström, Pelle Berglund fritt efter romanen *Mitt liv som hund* (1983) av Reidar Jönsson

Regi: Lasse Hallström

Producent: Waldemar Bergendahl

Foto: Jörgen Persson, Rolf Lindström

Musik: Björn Isfält

I ROLLERNA

Ingemar Johansson – Anton Glanzelius

Ingemars mamma – Anki Lidén

Gunnar, Ingemars morbror – Tomas von Brömsen

Erik, Ingemars äldre bror – Manfred Serner

Saga – Melinda Kinnaman

Ulla, Gunnars fru – Kicki Rundgren

Berit – Ing-Marie Carlsson

Konstnären – Lennart Hjulström

TEKNISKA UPPGIFTER

Speltid: 101 min

Format: Vidfilm

Ljud: Dolby Stereo

Censur: Från 7 år

Svensk premiär: 12.12.1985

DISTRIBUTION

Svenska Filminstitutet. Box 27126, 102

52 STOCKHOLM tel 08-665 11 00 fax

08-661 18 20, www.sfi.se

Ingemar och hans älskade hund Sickan.

★**zoom**